

Més de la meitat de les empreses ecològiques del Moianès es dediquen als productes d'origen 100% vegetal

El sector va començar a despuntar a la comarca als vuitanta i fabrica des d'hamburgueses fins a begudes i pasta

(Pàgina 6)

La Fundació JOV alerta des del Moianès que s'ha de treballar més l'educació emocional

(Pàgina 12)

SEBASTIÀ RENOM

Marta Fàbrega, de voluntària per "amor a l'art", fa 30 anys, a directora del Museu de Moia

(Pàgina 6)

Activen un autobús a demanda entre Santa Maria d'Oló i Vic

(Pàgina 9)

SEBASTIÀ RENOM

Visita al Molí de Llobateres, a Sant Quirze, ara decrepit i abandonat

(Pàgina 7) Alumnes del Club de Judo de Moia, en plena acció. Se'ls inculquen valors com la disciplina i l'autocontrol

SEBASTIÀ RENOM

Fent planter i família de judokes

El Club de Judo de Moia, amb tres dècades d'història, és un referent en l'ensenyança d'aquesta art marcial. Actualment compta amb uns 370

alumnes d'entre 4 i 67 anys, amb la particularitat que molts han descobert el judo gràcies a centres educatius que l'ofereixen com a activitat extraesco-

lar. Fent rodar el projecte hi ha David Roca, ànima d'un club amb talent i del qual han sortit esportistes d'èxit com la campiona d'Espanya Carla Ubasart.

(Pàgina 10)

SEBASTIÀ RENOM

Un obrador que no ha parat mai des de 1885

Valentí Bou va obrir el 1885 el forn Cal Bou, de Moia, que pot presumir de continuar al peu del canó gairebé un segle i mig després. El negoci, en un edifici amb esgrafiats del segle XVIII, sempre ha passat de pares a fills i aposta pel saber fer tradicional a l'hora de preparar des del pa fins als pastissos, els torrons o els panellets. Amb Cal Bou, EL 9 MOIANÈS inicia un cicle que recorre centenars de la comarca.

Gràcies a les sinergies que s'han creat al llarg dels anys, el Moianès s'ha convertit en una comarca de referència pel que fa al sector ecològic i agroali-

mentari. Els pioners van ser Salvador Sala i Tomas Redondo, que van començar a treballar plegats en un petit obrador. Més tard es van separar i van

acabar fundant dues macroempreses. Quatre dècades després, al Moianès hi han proliferat els ramaders, agricultors i empreses amb segell ecològic.

Viver d'empreses ecològiques

Al Moianès hi ha 37 companyies amb el segell que ho acredita. De totes elles, 23 es dediquen al sector vegetal

Moià

Queralt Campàs

Més de la meitat de les empreses moianenques ecològiques, 23 de 37, es dediquen a fabricar productes d'origen 100% vegetal, com ara begudes, infusions, pasta o hamburgueses. Tot i tractar-se d'un territori petit, amb uns 6.500 habitants, si es comparen les xifres del Moianès amb el Pallars Sobirà, per exemple, on viuen 7.000 persones, queda demostrada la rellevància a la comarca d'aquest sector ecològic orientat a productes vegetals, també proporcionalment per sobre de la resta de la Catalunya Central. Al Pallars, segons el cercador del Consell Català de la Producció Agrària Ecològica (CCPAE), hi ha 110 empreses ecològiques. D'aquestes, 74 es dediquen a la ramaderia, xifra que suposa un 67%. Al Moianès aquest percentatge baixa fins a un 37% i destaca, en canvi, les companyies que elaboren productes fabricats a partir de proteïna vegetal.

Aquesta particularitat té origen als anys vuitanta, i està vinculada sobretot als noms de Salvador Sala i Tomàs Redondo. Ells van ser els fundadors de Vegetalia i Natursoy, empreses de referència en el mercat global actual, i plantaven així la llavor del sector ecològic a la comarca. Una altra figura clau va ser Dionís Guiteras, a banda d'alcalde,

Seu de Natursoy, una de les empreses pioneres dins del sector ecològic de la comarca

La primera hamburguesa vegetal

Tomas Redondo i la seva dona, Carmen Asensio, van fundar Natursoy l'any 1988 per oferir productes vegetarians i ecològics

Castellterçol

Q.C.

Tomas Redondo, soci fundador de Natursoy i originari de Donostia (País Basc), es va començar a interessar pel

món de l'alimentació sana i ecològica amb només 16 anys: "Tenia al·lèrgies greus a la pell i problemes de digestió. Uns amics em van recomanar un metge naturista i al mateix temps em

vaig començar a interessar per l'ecologisme i el naturisme."

Després d'haver viscut a la comunitat naturista de Tavertet, una època que recorda molt "intensa i boni-

ca", es va adonar que allò era insuficient, i va iniciar l'obrador a Castellcir fent tasques de producció amb la seva dona, Carmen Asensio, i el seu soci en aquell moment, Salvador Sala, que s'encarregava de la comercialització. És llavors quan van muntar plegats Vegetalia. Després d'un parell d'anys, però, es van separar els seus amics, i ell i Asensio van fundar Natursoy, amb l'objectiu de reivindicar la importància de la matèria primera amb què es creen els productes vegetarians i, en concret, que llegums, cereals o verdures provinquin del cultiu ecològic. "Els vegetarians estem molt més exposats que altres persones als productes químics d'aquestes matèries, perquè en consumim més quantitat", destaca Redondo.

Als anys 80, amb visió de negoci i pensant en un producte senzill per "fer un pas més i acostar l'alimentació sana, natural i ecològica a la gent", van ser els primers de l'Estat espanyol a inventar l'hamburguesa vegetal: "Se'ns va acudir experimentant amb tofu i seitán i crear un producte pràctic, que no calgués preparar prèviament de forma manual ni dedicar-hi gaires hores o passos previs."

soci fundador de l'Associació Empresarial per a l'Agricultura Ecològica (AE2), amb

seu a Moià, creada el 2007. Es tracta d'una associació d'empreses que transformen

i comercialitzen productes ecològics, tot creant sinergies de treball entre elles.

En formen part, entre altres firmes, Natureco, del mateix Guiteras, i La Moianesa, una

CURSA SOLIDÀRIA

2n TRAIL DE LA DONA RURAL

Collsuspina

DIUMENGE 13 DE MARÇ

20 km (sortida a les 9.00) - 12 km (sortida a les 10.00)

DonatIU a COLLUSPINA CONTRA EL CÀNCER

OC

osona contra el càncer

Ajuntament de Collsuspina

La segona edició de la Cursa de la Dona amb la col·laboració dels veïns i veïnes de Collsuspina i amb la participació de corredors i corredores de diferents indrets ha donat 848,72 € a l'Associació contra el Càncer d'Osona.

Agraïment també als propietaris/es per la seva bona voluntat.

Gràcies a tothom per fer-ho possible

Segona edició de la Fira de la Cervesa de Santa Maria d'Oló

Santa Maria d'Oló El grup de jovent el Kol·lectiu d'Oló organitza la segona edició de la Fira de la Cervesa Artesana, la Birrafolla, que se celebrarà dissabte vinent, el 25 de setembre. A partir de les 6 de la tarda, el recinte de la plaça Catalunya obrirà portes per degustar la cervesa de sis productors de proximitat diferents. La jornada comptarà, entre altres propostes, amb actuació musical d'Agnetes i Trinxats.

Salvador Sala al Mas Montserrat (Castellcir), situat a la finca on també hi ha la fàbrica de Vegetalia

Del negoci del joc a l'alimentació

Xirinacs va canviar la vida de Salvador Sala, qui per filosofia va decidir fer un canvi radical i dedicar-se al sector "eco"

Castellcir

Q.C. Salvador Sala, de 79 anys i fundador de Vegetalia, va sentir a parlar per primera vegada de la macrobiòtica i la proteïna vegetal l'any 1979. Fill i veí de Castellcir de sempre, ha viscut una vida molt particular, voltant pel món i impulsant diversos negocis. "En un curs de ioga, al Montseny, en Lluís Maria Xirinacs em va fer adonar que estava en un camí equi-

vocat." En aquell moment Sala dirigia un negoci relacionat amb el joc i les apostes i el setembre d'aquell mateix any en va vendre les accions i va canviar "radicalment". L'any següent va obrir un restaurant vegetarià a Manresa, però la producció de proteïna vegetal la van iniciar a Tavertet, el 1985, vivint en una comuna. "Juntament amb en Tomas Redondo, en Xirinacs, en Casacuberta de Vic i altres companys vam crear l'associ-

ció espiritual Vivàrium." En paral·lel, Sala viatjava cada estiu a Suïssa, on "Michio Kushi, autoritat mundial en macrobiòtica i Josep Maria Villagrasa, líder de la mateixa temàtica a Espanya, ens va fer adonar que hi havia gent d'arreu del món que ja parlava de la proteïna vegetal". És per tot plegat que, juntament amb el seu company Redondo i la dona d'aquest, van obrir un petit obrador a Castellcir l'any 1986. Hi pro-

duïen tofu, seitan, tempeh i fermentats. El 1988 els socis es van separar. Sala es va quedar l'obrador de Vegetalia i Redondo en va fundar un de similar a Castellterçol, Natursoy: "Vam tenir la sort d'estar en el lloc adequat en el moment adequat." Anys més tard, Sala es va vendre l'empresa, que va arribar a tenir 120 treballadors mentre era propietat seva. La decisió la van motivar "una sèrie de circumstàncies": "L'oferta era molt bona i hi havia una guerra amb les distribuïdores. Jo volia ser fidel a les botigues que m'havien fet confiança i m'havien donat la força a l'inici; en canvi, les distribuïdores volien *tirar* de supermercats."

El segell ecològic garanteix una producció neta i no agressiva amb el medi ambient

Al Moianès s'hi fan des d'hamburgueses fins a begudes o iogurts vegetals

tives amb segell ecològic al Moianès, entre les quals hi ha les empreses citades, però també cooperatives, projectes o explotacions ramaderes i agràries. Totes compten amb l'homologació d'aquesta institució, que garanteix una producció neta, sostenible i no agressiva amb el medi ambient. La major part d'aquestes companyies estan situades entre Castellterçol, Castellcir i Mojà. Tot plegat, en el marc d'una de les comarques menys poblades de Catalunya, que actualment té 6.474 habitants, segons dades de l'Idescat del 2021.

referència en elaboració de pasta. L'entitat es va reunir aquest febrer en assemblea

per decidir les línies de treball i donar "una nova empenta al sector". A més a

més, Guiteras, de bracet amb Jordi Soler i Jaume Illa, també va impulsar el projecte

d'Espelta del Moianès, amb la intenció de posar en valor i promoure aquest tipus de

ACTIVITATS EXTRAESCOLARS

PAVELLÓ MUNICIPAL DE MOIÀ CURS 2022-2023

Del 12 de setembre al 22 de juny

**VINE AL PAVELLÓ!
VINE A PROVAR-HO!
FEM ESPORT!!**

INSCRIPCIONS OBERTES
a www.moia.cat o presencialment a l'OAC de l'Ajuntament

PATINATGE

Edats: Alumnes d'infantil, primària i secundària

Horaris:
Grup 1: dilluns de 17.30 a 19.00h
Grup 2: dilluns de 19.00 a 20.30h

BÀSQUET

Escola de bàsquet pre-mini i mini: De 1r a 6è

Horaris: Dimarts i dijous de 17.30 a 19.00h

MULTIESPORTS

Edats: De P3 a 6è de primària
Joves de 1r i 2n d'ESO

Horaris: 1 hora setmanal en grups segons l'edat

Horaris:
P3, P4 i P5: Dimarts de 17.30 a 18.30h
1r i 2n de primària: Dijous de 17.30h a 18.30h
3r i 4t de primària: Dijous de 17.30h a 18.30h
5è i 6è de primària: Dimecres de 17.30 a 18.30h
1r i 2n d'ESO: Dimecres de 17.30 a 18.30h

Més informació al telèfon **93 830 00 00** o al correu electrònic **pavello@moia.cat**
L'Ajuntament es reserva el dret a modificar els grups i els horaris d'acord amb les inscripcions

VOLEIBOL

Edats: Alumnes de secundària

Horari: Divendres a la tarda

Més informació: Institut Moianès
Tel 93 830 06 39
jsole@insmoianes.cat

FUTBOL SALA

Org. Associació Esportiva Futbol Sala Mojà

2 entrenaments/set. en diverses categories

Partits en cap de setmana

Inscripcions a aefutbolsalamoja@gmail.com

[ajmoia pavellomoia](https://www.instagram.com/ajmoia_pavellomoia)
www.moia.cat
[ajuntamentmoia](https://www.facebook.com/ajuntamentmoia)
[AjMoia aemoiaoficial](https://twitter.com/AjMoia)

Cosme Guiteras Capdevila (1951) va ser alcalde de Sant Quirze Safaja amb Convergència i Unió entre el 1991 i el 2003. Durant els seus 12 anys de govern van tirar endavant moltes infraestructures que mancaven al poble, com el clavegueram o l'asfaltat dels carrers.

“La vocació que ens movia era la voluntat de millorar el poble”

Entrevista a Cosme Guiteras, exalcalde de Sant Quirze Safaja

Sant Quirze Safaja

Queralt Campàs

És de Sant Quirze de tota la vida?

Sí. Tinc quatre germanes grans i jo soc el petit. Dels 8 als 17 anys vaig anar a La Salle de Manlleu. Després vaig estudiar a Barcelona per a aparellador, però no ho vaig acabar perquè me'n vaig haver d'anar a fer la mili a Mallorca. El meu pare era contractista i jo, com ell, he treballat en empreses del sector de la construcció.

Quin any es va vincular a la política?

Crec que la majoria dels que hem estat a l'Ajuntament de Sant Quirze no hem sigut persones estretament vinculades a la política. Ara, sovint veig que els candidats d'altres municipis volen fer carrera en aquest món, no hi entren amb una vocació de servei públic. Per nosaltres l'objectiu principal i final era millorar el poble. Sí que és cert que tenia un amic de l'escola, Josep Serratús, que va ser un temps l'alcalde de Granollers per CiU, que em va animar, però per nosaltres els colors polítics eren secundaris.

Com estava Sant Quirze en aquell moment?

Era un poble d'estiu i aquesta característica l'havia fet créixer força, però no comptava amb infraestructures. Els carrers estaven sense asfaltar, el subministrament elèctric no era òptim, no hi havia clavegueram... Van ser les nostres prioritats.

Va governar durant 12 anys. Ara, amb perspectiva, quin balanç en fa?

Amb el temps, i rumiant-hi, m'he adonat que hauria hagut d'acabar al cap de vuit. Si t'hi estàs més temps, corres el perill d'imaginar-te que ets l'administrador principal del poble, i no és això.

Després va continuar lligat a la política d'alguna manera?

He tirat endavant algunes iniciatives com a voluntari. N'és exemple el llibre de

fotografies *Safagem. Un viatge en el temps*. Si m'han demanat opinió també hi he dit la meua, però en política com a tal no hi he participat més.

Per què va decidir presentar-se com a candidat a l'alcaldia?

En aquell moment jo era regidor a l'Ajuntament i els companys em van proposar encapçalar la candidatura. Ideològicament sempre he sigut catalanista. Amb el

“El 1991 Sant Quirze no tenia infraestructures. La prioritat va ser treballar-ho”

“Hi ha serveis que, en el cas de municipis petits, s'han de compartir”

“La política local, a la meua època, era molt més eficaç. No hi érem per fer carrera”

grup estàvem inscrits electoralment a CiU, però no érem afiliats.

Amb què compaginava la feina d'alcalde? O tenia dedicació al 100%?

No. Quan vaig començar el 1991 treballava en una empresa de Barcelona i baixava cada dia. Aprofitava el viatge per dur a terme gestions amb els departaments de la Generalitat, o em reunia amb algun regidor que també treballava allà. Durant el dia, si sorgia algun problema urgent, venia al poble, però el contacte habitual amb la gent era els dissabtes al matí.

La comarca del Moianès es va crear l'any 2015. Creu que és positiu que existeixi o ho veu indiferent?

A veure, és cert que els problemes que tenim aquí els compartim més amb els altres pobles del Moianès que no pas amb els del Vallès Oriental. Quan governàvem nosaltres ja anàvem veient que seria més eficaç coordinar-nos amb municipis més similars i propers al nostre.

El fet de ser comarca l'hauria ajudat en la seva gestió diària?

Segurament. Hi ha serveis que entenc que, en el cas de pobles petits com el nostre, s'han de compartir amb altres localitats i, en aquest sentit, amb el Consorci es van impulsar algunes iniciatives que van millorar el conjunt de la zona, com el servei de recollida d'escombraries o la gestió de l'aigua. En un poble petit no surt a compte, en termes de despesa, tirar endavant segons què individualment. Aquí a Sant Quirze Safaja vam ser els primers a privatitzar la gestió de l'aigua, amb una concessió que durava uns anys. Més tard Castellterçol i Castellcir també s'hi van afegir a través d'un concurs públic. En el fons, les funcions d'alcaldia es basen a intentar gestionar bé els ingressos i les despeses per aconseguir fites i millorar les coses que falten al municipi.

Creu que és més complicat ara que abans fer d'alcalde (els pobles han crescut, l'efecte de les xarxes socials...)?

Sí. Penso que hem anat enrere en el model d'administració, que s'ha burocratitzat massa. En el moment que es van crear els consells comarcals, la Generalitat ja va demanar que s'abolissin les diputacions i encara recordo Mariano Rajoy dient que no ho farien, “perquè són unes institucions molt antigues”. Aquí, per exemple, vam tenir un problema amb Castellcir perquè la divisió municipal que imperava en

Cosme Guiteras, de 71 anys, va ser alcalde de Sant Quirze entre finals del segle XX i principis del

aquell moment, creada cap al 1950, responia als criteris de Madrid. Es va fer seguint directrius de recaptació feudal, no el model de les parròquies, que tenia més sentit. El malestar venia del fet que hi havia cases a 400 metres del nostre poble afectades pels mateixos problemes que nosaltres, però que pertanyien a Castellcir. D'altra banda, aquí a Sant Quirze antigament es pagaven els impostos als comtes de Centelles i per això ens va tocar formar part de Bertí. En definitiva, havíem de gestionar un territori que no estava habitat i respondre les necessitats d'uns habitatges propers que no formaven part del municipi, i tot plegat va coincidir amb els incendis i inundacions del 1994.

Com va acabar la qüestió dels termes municipals?

Després d'una tensa reunió amb un representant de la Diputació, es va acabar aplicant una modificació.

Com recorda l'incendi del 1994 als Cingles de Bertí?

Es va declarar un diumenge a la tarda. En el moment d'assabentar-nos-en, un grup de voluntaris ja ens vam dirigir cap allà. També van venir dos camions de Bombers i, conjuntament, ens vam

passar tota la nit als cingles, intentant controlar el foc. Hi havia altres voluntaris per la part de Sant Martí de Centelles, però tot es va torçar dilluns al matí, quan la marineda va revifar les flames. Allò va ser un desastre! A més, per un incendi més greu que hi havia al Bages i el Berguedà els Bombers van marxar i ens van deixar sols. En el moment que el foc va tornar a prendre es van cremar dos camions de Bombers, ja que en ser tan grans no van tenir temps de maniobrar. Els van haver de deixar enrere. Després dels incendis del 1994 el cos de Bombers va anar millorant, canviant les tàctiques i referenciant-se, en el fons, amb hàbits que ja feia la gent del país, com els contrafocs. En un poble petit havies d'estar per tot.

Com veu la política local actualment?

Crec que en aquella època era molt més eficaç. La motivació era diferent. Nosaltres només cobràvem quantitats simbòliques per cobrir les despeses de desplaçament segons el temps de dedicació. Ara hi ha gent que entra als ajuntaments només perquè és el primer graó per fer carrera política.

Va viure en primera per-

SEBASTIÀ RENOM

sona un moment històric pel municipi, la inauguració de la depuradora de Sant Quirze, el 5 de desembre de 1997. Era una necessitat?

Sí. Va solucionar un dels principals problemes que tenia Sant Quirze, la contaminació per aigües residuals que venien de la riera de Castellterçol i Castellcir, a part de les nostres pròpies, que també anaven a parar a la riera. A més a més de la depuradora, que estava dimensionada pensant en un possible creixement, també vam projectar i construir tot el clavegueram, l'enllumenat i cablejat elèctric, les canonades per l'aigua potable (algunes cases en tenien de pròpies, però amb instal·lacions precàries), l'asfaltat dels carrers i vam legalitzar totes les urbanitzacions.

Sant Quirze Safaja compta amb un entorn natural molt ric. Què s'hauria de fer amb Sant Miquel del Fai?

El temps ho dirà. De moment tot el periple que hi ha hagut per restaurar Sant Miquel del Fai em sembla vergonyós. No ho he viscut de prop, però em fa la sensació que entre tantes administracions (tres ajuntaments i la Diputació) no hi ha acord en algunes coses i

per això s'ha retardat. Una de les èpoques més esplèndides que recordo forma part de la meva infantesa, quan es feien els aplecs de la segona Pasqua. Hi venia gent de molt lluny! Moià, Calders, Centelles... Tinc molt present el record d'anar-hi a dalt d'un burro amb les sàrries que portaven el dinar i beure, veient els marges plens de ginesta florida. Portàvem menjar per a tota la família, que érem set en total! Una altra de les èpoques daurades va ser quan ho va adquirir Restaura, era un lloc molt concorregut i conegut arreu. Abans fins i tot que ho comprés aquesta empresa, podies veure cotxes amb adhesius de Sant Miquel del Fai per Barcelona. Arran dels aiguats del 1994 es va asfaltar la carretera que va de Centelles fins allà dalt, i això en va facilitar l'accés. Va ser el mateix moment de la revisió del primer Pla General de Sant Quirze i el planejament del segon document, en què es va concretar què es podia construir i què no a cada part del territori.

Tornant a Sant Miquel del Fai, creu que va ser encertat que ho adquirís la Diputació?

És positiu que sigui un espai públic. Quan ho va

tenir l'empresa Restaura hi havia un bar restaurant a dalt on s'hi duien a terme diverses activitats, com ara casaments. Això generava un efecte crida, perquè a part de l'excursió t'hi podies quedar a dinar. Ara es podria fer el mateix amb una concessió d'explotació o algun conveni similar. Crec que treure a concurs la gestió de l'espai seria una bona opció.

Veus positivament la reforma de la carretera C-59 entre Sant Feliu de Codines i Moià?

Sí, però el que és realment important és la variant de Sant Feliu. Fa molts anys que està sobre la taula, de fet, quan jo estava a l'Ajuntament ja se'n parlava. És molt necessària. Cal desviar el gruix de trànsit del centre del poble: hi passen massa camions i autocars, amb la perillositat que això comporta. La variant, a més, facilitaria l'accés fins aquí.

Sempre es diu que Sant Quirze té un microclima propi. És veritat?

Sí. Tot i la proximitat amb Sant Feliu de Codines i Caldes de Montbui, on el temps canvia bruscament d'estiu a hivern i és més extrem, aquí sembla que es manté més fresc durant tot l'any i no hi ha tantes precipitacions. Per això al poble hi havia una gran producció de gel de manera natural. A la riera s'hi muntaven petites rescloses que s'omplien d'aigua a través d'un canal i, com que feia tant fred, quan el gel agafava un gruix correcte ho perforaven i el tallaven amb plantilles. Just després el portaven als pous de glaç, que obraven de magatzems. El gel el transportaven durant tot l'any, no només a l'hivern, i arribava fins i tot a Barcelona. Els principals clients eren hospitals i la burgesia. Aquesta dinàmica es va mantenir fins a principis del segle XX. El clima temperat a l'estiu, els boscos i l'alçada del territori són algunes de les característiques que

també van fer proliferar els estiuuejants i sobretot els sanatoris.

Quins sanatoris hi havia?

El primer va ser el de Mas Badó (posteriorment reconvertit en l'Hotel Mas Badó i després en casa de colònies), que es va convertir en la institució antituberculosa més important del país. Després es va construir Puigdolena, que és una joia arquitectònica, un edifici rectangular, simple i harmònic. Una de les façanes està orientada al sud-est,

“Recordo bé l'incendi del 1994. Va començar un diumenge a la tarda”

“La variant de Sant Feliu de Codines és realment necessària”

“El periple que hi ha per restaurar Sant Miquel del Fai em sembla vergonyós”

amb l'objectiu d'aprofitar al màxim les hores de sol a l'hivern. Precisament en aquesta part de l'edifici és on hi ha tots els balcons de les habitacions, perquè els malalts poguessin sortir a l'exterior. Entre les personalitats que hi van passar destaquen, per exemple, el reconegut poeta Màrius Torres, el pintor Antoni Tàpies o l'escriptor Josep Maria Castellet.

Quan era alcalde ja es veien indicis de la greu sequera que patim avui?

Personalment, no pensava

que poguéssim arribar fins a aquest punt. El 2005 l'embassament que hi havia aquí va quedar buit i es va aprofitar per treure'n sediments i ampliar-lo, però ara està a una dècima part de la seva capacitat. Gràcies a un pou construït fa uns anys s'ha aconseguit no haver de recórrer a les cisternes d'aigua i la ciutadania també s'ha conscientat. Val a dir que això va empitjorar quan es va passar dels jardins mediterranis als jardins anglesos. Abans era habitual que la gent tingués un tipus de jardí que comptaven amb caminets de pedres i desnivells, jardineres, plantes que no necessiten gaire aigua... Però hi va haver un moment que es van portar més els típics jardins amb grans esplanades d'herba. Això consumeix molta més aigua.

Abans ha dit que vostè es considera catalanista.

Sí, per l'escola, els referents, la família, els ambients del poble i l'entorn. Aquí a la part de dalt de la Fonda es feien Pastorets, obres de teatre, cinema... tot organitzat pel capellà de llavors. De joves ben aviat ens vam posar a buscar llibres en català, llegíem la revista *Cavall Fort*, Joaquim Carbó amb *La casa sota la sorra...* Tot això ens va anar obrint la mirada. També vam tenir un tutor a La Salle de Manlleu que ens va marcar. El prefecte ens va oferir la possibilitat de fer un curs de cinema amateur. Va venir un especialista de Vic amb una Super 8, fèiem cinefòrums a Roda de Ter amb en Miquel Martí Pol, anàvem al cinema a Barcelona... A més a més, per recaptar diners per un viatge de final de curs vam aconseguir organitzar un recital musical d'en Raimon a Manlleu, l'any 1968. Va ser una fita, perquè el cantant mai abans hi havia actuat.

Com a curiositat, d'on prové el topònim Sant Quirze Safaja?

Del nom del fruit del faig, la faja.

10a Edició CaldersSaludable

TOTS ELS TALLERS I XERRADES NECESSITEN INSCRIPCIÓ PRÈVIA

DISSABTE 8,
I DIUMENGE 9 D'OCTUBRE
Lloc: Plaça Major, Calders
De 10 a 20:30 h (DISSABTE) De 10 a 18 h (DIUMENGE)

**FIRA D'ARTESANS,
EMPRESSES I ENTITATS**

DISSABTE 8 D'OCTUBRE
XERRADES, TALLERS I SHOWCOOKING
Matí de 8:30 h a 13.30h Tarda de 16 a 20.00 h
De 20.30 a 22 h a la Plaça Major
CONCERT amb el duo "PARIENDOLA"

ORGANITZAT PER: CAL FER INSCRIPCIÓ PRÈVIA
AL 93 830 92 63 o bé a calders.casal.municipal@gmail.com

DISSABTE, 8 I DIUMENGE, 9
TASTET DE TERÀPIES
Lloc: al Centre Cívic
De 10 a 14:30 h

QUIROMASSATGE REFLEXOLOGIA REIKI ACUPUNTURA TERÀPIA BIODINÀMICA BIODESCODIFICACIÓ GEOMETRIA SAGRADA	KISIONOLOGIA EMOCIONAL KINESIOLOGIA HOLÍSTICA MASSATGE AYURVEDIC NETEJA ENERGÈTICA FLORS DE BACH i molt més...
--	---

Matí de 10 a 13.30h Tarda de 16 a 18.00 h

AFORAMENT LIMITAT
PARTICIPA GRATUÏTAMENT A TOTES LES ACTIVITATS

Organitza: Col·labora:

“Volem que els joves es quedin al Moianès i vegin les potencialitats de la comarca”

La Fundació JOV reivindica la necessitat de treballar més i millor l'educació emocional

Moià

Queralt Campàs

“Els psicòlegs diem que tot el que ha passat arran de la pandèmia era a sota la catifa.” Amb aquesta màxima Sofia Vila, fundadora i directora de la Fundació JOV, descriu una realitat que es pot intuir: l'escassa educació emocional i creativa que reben els nens i nenes i, alhora, les mancances que es troben els professors i les famílies per guiar els infants i joves en el camí de conèixer-se a ells mateixos. Segons Vila, la covid-19 va treure a la llum una qüestió latent d'abans: “Vivim en una societat en què el dia a dia de les famílies està farcit d'estrès i moltes no poden dedicar el temps que voldrien als seus fills. A més a més, hi ha un nou element educador. Antigament era la televisió, però ara és internet.”

Gràcies al treball dut a terme els anys 2016, 2017 i 2018 amb el programa SCAP (significació, comunicació, acció i projecció), un projecte d'innovació pedagògica impulsat per la Generalitat i del qual la Fundació JOV en desenvolupava una part ajudant les escoles a crear programes propis d'educació emocional, el curs 2020/2021 els tècnics de la Generalitat els van tornar a trucar. “Ens vam demanar que orientéssim alguns centres. Els preocupava com arrencarien les escoles després de tres mesos de confinament”, explica Vila.

D'aquesta manera, la Fundació JOV va sumar una altra

Una sessió d'orientació de la Fundació JOV

branca: oferir suport en termes d'educació emocional, tant a alumnes, per ajudar-los a interpretar el que sentien, com a professors a l'hora d'avaluar la gravetat de cada casuística. “Els nens i nenes més petits, per exemple, tenen molt interioritzat el missatge que eren els portadors de la malaltia i hi havia el risc que els envaïssin sentiments de culpa, por o tristesa.” Segons la psicòloga, en el cas dels adolescents, el més dur no va ser el curs 2020/2021 anant amb mascaretes, sinó el que vam tancar abans de l'estiu: “Angoixa, estrès, autolesions... Les relacions personals també han quedat molt tocades. Estan desubicats i tenen moltes ganes de ser i sentir-se joves.”

El treball de la Fundació JOV es basa en un mètode que

“Tot el que ha passat arran de la pandèmia ja era a sota la catifa”

va començar a redactar Vila l'any 2010. L'objectiu, intacte: acompanyar els infants i adolescents en el camí d'entendre's a ells mateixos i treballar, a través del compromís i l'entusiasme, qüestions que la psicòloga considera essencials per a qualsevol persona, com ara “l'autoneixement, la creativitat i l'ofici”. El programa compta amb una part pràctica i una de reflexiva i l'any passat en van registrar els drets. Tot i això, la fundació l'està difonent des

del 2013, quan tenia intenció d'impulsar cursos de Formació Professional al Moianès (un projecte que no va donar fruits). “Comparant la realitat d'aquí amb la de l'entorn barcelonès, d'on provinc, em vaig adonar que la joventut de la comarca necessitava alguna cosa més que simple acompanyament.” Segons Vila, “aquí, si no vols fer Batxillerat, estàs obligat a marxar a fora”. Això els va portar a voler-hi activar l'FP, però “el problema rau en que a les zones rurals el nombre d'alumnes és limitada, i un dels requisits per tirar cursos endavant és arribar a uns mínims”.

El plantejament de la fundació era sumar a la formació com a tal una part d'orientació i combinar sessions de seguiment amb tutors en aules a la comarca i un o dos dies a fora, al centre corresponent: “Els ajuntaments s'hi van posar de cara, el consell comarcal tenia intenció d'ajudar-nos amb aules i transport gratuït i la Salle de Manlleu també hi estava interessada”, detalla la psicòloga. Tot i això, no es va consolidar. Vila és molt crítica. “Costa quadrar les diferents administracions: públic, concertat i privat. Tothom s'omple la boca de col·laborar, però fer xarxa de veritat és molt complicat.”

Actualment, la Fundació JOV assessora uns 1.500 alumnes de diversos centres de Primària i Secundària com la Salle de Manlleu i l'Institut de Moià (els dos on van començar), l'escola Vedruna de Tona, alguns centres

Nou bus a demanda entre Santa Maria d'Oló i Vic

Santa Maria d'Oló

EL 9 NOU

El Departament de Polítiques Digitals i Territori de la Generalitat posa en marxa a partir d'aquest dilluns un servei de transport a la demanda entre Santa Maria d'Oló i Vic a través de l'Eix Transversal (C-25). És la primera connexió directa –sense parades intermèdies– entre la capital d'Osona i aquesta població del Moianès.

De dilluns a divendres feiners, el servei ofereix tres expedicions diàries per sentit. Les sortides des de la plaça Sant Antoni Maria Claret –a l'església– de Santa Maria d'Oló seran a 2/4 de 10 del matí, a 2/4 d'1 del migdia i a 2/4 de 5 de la tarda per arribar a Vic mitja hora més tard. Des de Vic, les sortides es faran a les 9 del matí, a les 12 del migdia i a les 4 de la tarda. Els dissabtes feiners –amb mercat a Vic– hi haurà dues expedicions per sentit: sortiran de Santa Maria d'Oló a 2/4 de 10 del matí i a les 3 de la tarda. I de Vic, a les 9 del matí i a 2/4 de 3 de la tarda. No funcionarà ni diumenges, ni festius ni durant l'agost.

El servei estarà prestat per l'empresa Transports Castellà, del grup Sagalés. Els usuaris hauran de fer la reserva el dia anterior abans de les 6 de la tarda. En el cas de dilluns, fins al divendres abans. Es pot fer per telèfon (900 13 00 14) o al web o app de Sagalés on Demand.

públics d'alta complexitat de Badalona i d'altres de Tarragona.

Un dels reptes de futur que tenen marcats a l'agenda és arribar a desplegar el seu programa a tots els centres educatius del Moianès: “Volem que els joves es quedin aquí i vegin les potencialitats i la riquesa de la comarca. Això ho podem aconseguir bastint una bona base en valors a Primària, i treballant la identitat pròpia i orientant als estudis superiors a Secundària.” Impulsar l'FP al Moianès tampoc ho descarten, però sent conscients que necessiten companys de viatge: “Mantenim l'entusiasme, però també hem après que el sistema és molt complex.”

ATAAT
A TOT, AMB TOT

Castellcir, 02/10/22
1a PROVA
LLIGA CATALANA PUMPTRACK 2022
MINI PUMPTRACK KIDS 2022
OPEN PUMPTRACK 2022

8 a 9h. Recollida de dorsals
9 a 11h. Entrenaments totes les categories
11h. Entrenaments oficials
12h. 1a màniga de competició
13h. 2a màniga de competició
14h. Entrega de premis

Els participants hauran de donar una volta cronometrada al circuit amb les seves respectives bicicletes en el menor temps possible, intentant aprofitar totes les inèrcies del recorregut i els diferents salts per impulsar-se i així obtenir una major velocitat.
Totes i tots els ciclistes que hi estiguin interessats hi podran participar, ja sigui a nivell federatiu en categories absolutes com és la Lliga Catalana de Pumptrack o en categories inferiors com la Mini-Pumptrack Kids, o en el cas que no es disposi de llicència federativa, en l'Open Pumptrack 2022 tramitant una llicència federativa de dia.
Les inscripcions ja estan obertes i es poden tramitar a través de la web de la Federació Catalana de Ciclisme: <https://www.ciclisme.cat/cursa/bmx/pumptrack-castellcir>

Foto de família d'alumnes i professors del Club Judo Mojà, amb origen als anys noranta

SEBASTIÀ RENOM

D'afició a ofici

A David Roca sempre li ha agradat el judo. Està al capdavant del club de Mojà, amb més de tres dècades d'història

Mojà

Queralt Campàs

Tot va començar per la connexió entre tres amics de Manresa, estudiants d'Educació Física a Barcelona, que amb només 22 anys van decidir convertir-se en emprenedors. "Ens quedava un any de carrera i ens vam assabentar que es traspassava un gimnàs a Mojà", recorda David Roca. Dit i fet. En acabar els estudis, van obrir el 9 Gimnàs i, sota el seu paraigua, ell mateix va crear el Club de Judo. L'entitat compta actualment amb més de tres dècades de recorregut i té presència a 11 centres, arribant a través d'activitats extraescolars a uns 370 alumnes d'entre 4 i 67 anys.

Dels tres amics que van començar l'aventura, un va plegar, mentre que Amand Redondo i David Roca van continuar remant junts durant 15 anys. El 2006, ell va passar del 9 Gimnàs a gestionar el vinculat a la piscina municipal, sempre sense deixar el judo, ja que en paral·lel portava el judo del propi centre i feia d'entrenador al Centre de Tecnificació del Bages, a Manresa. El 2016 va arribar un punt d'inflexió. "Em vaig cansar de tot. Vaig traspasar el gimnàs i vaig decidir muntar el Club de Judo de Mojà, que és el que realment m'apassiona, m'omple i em fa feliç", explica Roca. Des de

llavors no han parat de créixer, sobretot pel fet d'oferir aquesta activitat com a extraescolar en altres poblacions. "Funciona molt bé, tot i que és complicat trobar professors ben formats, responsables, compromesos... Molts d'ells són del meu propi planter." Ara mateix en són cinc que ensenyen aquest esport a dues escoles del Bages, tres del Moianès (Castellterçol, Castellcir i Calders), dues del Vallès Oriental (Sant Feliu de Codines i Caldes de Montbui) i quatre d'Osona (Tona, Manlleu, Torelló i Montesquiu). Segons Roca, "segurament no hi ha cap club de Catalunya amb tantes escoles".

El centre ha format esportistes d'èxit com Carla Ubasart, campiona d'Espanya de menys de 57 quilos, i cada any s'emporta medalles al Campionat d'Espanya. Aquest 2022, per exemple, Ahmed Mssahal i Ingrid Domínguez han quedat tercers d'Espanya en la categoria Cadet.

Roca explica que la passió pel judo li ve de ben petit: "Amb només 5 anys em passava les tardes fent els deures al Club de Judo de Manresa. Era com casa meva! Un tiet va ser professor de Maurici Casasayas, que llavors va ser qui va impulsar el club."

El judo té components particulars que van més enllà d'ensenyar un esport de lluita de contacte. "Si els alumnes s'hi enganxen i de

grans segueixen... jo encantat! Però no busquem els fruits esportius, sinó que millorin el rendiment motriu, personal i moral", destaca Roca. Tot això ho aconsegueixen treballant la disciplina, la perseverança i, entre altres valors, l'autocontrol: "A les classes parlo molt fluix. Dic *Agime* per començar la lluita i *Mate* per

aturar-la. I així, de forma repetitiva, aconseguim generar l'hàbit de saber controlar-nos", explica.

Part de la gràcia és que, malgrat tractar-se d'un esport individual, hi ha una pàtina indestruïble d'equip. Roca apunta, en aquest sentit, que la seva filosofia beu d'una de les màximes de Jigoro Kano,

fundador del judo: "Amistat i progrés mutu." O, el que és el mateix, que la millora és molt més notòria si col·labores amb qui competeixes. "Si fés sim un esport de lluita sense aquests valors, seriem incapaces de tractar-nos amb respecte. Sempre dic als alumnes: 'no lluites contra en Joan, lluites amb en Joan', afirma.

Vine i gaudeix del comerç de

Sant Quirze Safaja

www.sqs.cat @ aj.santquirzesafaja

Arrenca el primer Festival de Paisatges Barcelona per descobrir la natura i gastronomia de l'Anoia, el Bages, el Moianès i Osona

Per primer any tindrà lloc el Festival de Paisatges Barcelona, una proposta d'activitats per a tots els públics a les comarques de l'Anoia, el Bages, el Moianès i Osona.

La cita tindrà lloc tots els caps de setmana del 17 de setembre al 9 d'octubre i oferirà activitats guiades per empreses locals que permetran descobrir els paisatges de tardor de les comarques que integren la marca turística de Paisatges Barcelona.

A peu, en bicicleta elèctrica o de muntanya, fent activitats de ioga o amb cavalls, tastos de productes locals i de vins... l'oferta, pensada per a tots els públics, permetrà descobrir un entorn natural i cultural molt a prop de casa.

El festival està organitzat per la Diputació de Barcelona i els consells comarcals de l'Anoia, el Bages, el Moianès i Osona, amb la participació de setze empreses turístiques d'aquestes comarques.

Tota la informació de les activitats i reserves al blog de Barcelona és molt més de la Diputació de Barcelona: <https://blog.barcelonaesmoltmes.cat/>
#FestPaisatgesBCN

Forma't al Moianès: Setembre / Desembre 2022
Nous cursos i activitats
Omplé't l'agenda aquest nou curs!

El Consorci i el Consell Comarcal del Moianès, amb l'objectiu de garantir una programació formativa estable i contínua al Moianès, han programat noves activitats formatives fins a finals d'any, i que s'adrecen a emprenedors, empreses i particulars. El període d'inscripcions ja és obert! No deixis escapar l'oportunitat de formar-te!

Hi trobareu formació adreçada a les persones, amb l'objectiu principal de formar aquelles persones o bé que estan en procés de recerca de feina o bé que volen millorar la seva ocupabilitat i afavorir-los l'accés al món laboral.

Formació adreçada a emprenedors i empreses, amb un bloc destacat en relació amb la digitalització i amb formació transversal, com ara cursos o sessions informatives per als emprenedors, autònoms... o bé cursos específics per a sectors determinats com ara el sector comercial, turístic i productes de la terra i el sector cultural.

I finalment, un bloc d'activitats d'acció social i comunitària adreçat als i les joves, gent gran, salut comunitària, consum, habitatge...

En els cursos i activitats formatives combinem la formació presencial i en línia.

Noves millores per la mobilitat a la comarca

El dia 5 de setembre, coincidint amb l'inici del curs escolar, es van posar en funcionament algunes de les millores i ampliacions de línies del transport públic previstes en la tercera fase, per tal de millorar la connectivitat de la comarca amb els centres educatius i sanitaris de Tona, Vic, Artés i Manresa.

Línia 710 (Castellterçol-Moià- Vic): 2 noves expedicions per sentit.
Línies 712, 714, 715, 722 (Castellterçol-Moià-Manresa): 3 noves expedicions per sentit.

- Una de les peticions més esperades pels vilatans de Santa Maria d'Oló era poder connectar el municipi amb Vic. Avui podem dir que serà una realitat a partir del dia 19 de setembre. Aquesta línia (línia 498) serà íntegrament a demanda i connectarà Santa Maria d'Oló amb Vic.

Aquesta línia només es realitza si els usuaris han fet una reserva fins a les 18.00h del dia anterior a través de qualsevol dels canals que posa l'operadora a disposició dels usuaris.

Aquest servei funcionarà de dilluns a divendres feiners i dissabtes feiners excepte agost.

Canals per fer la reserva:

- Truqueu al 900 13 00 14 (de dilluns a diumenge de 8.00h a 22.00h)
- Descarregant l'app Sagalés on demand
- www.sagalesondemand.com

CAMPANYA DE PREVENCIÓ I REDUCCIÓ DE RISCOS "FEMOCISEGUR"

#FEMOCISEGUR

Estiu jove al Moianès!

Èxit de participació a les activitats i un any més treballant en la campanya de prevenció i informació sobre el consum d'alcohol, cànnabis, tabac i cocaïna. Principalment, propiciar el consum responsable i sostenible.

Aquest estiu hem realitzat activitats per a la població jove als municipis de la comarca on hi han participat 717 persones. I aquest estiu hem fet la segona edició de la campanya de prevenció i reducció de riscos #FemOciSegur i activitats en el marc del protocol davant les violències masclistes i LGTBfòbiques en espais públics d'oci. El servei d'informadors/es de salut durant les nits als municipis del Moianès ha atès un total de 1.050 persones.

Els caps de setmana del 17 de setembre al 9 d'octubre vine al Festival Paisatges de Barcelona i descobreix indrets sorprenents a les comarques de l'Anoia, el Bages, el Moianès i Osona. Experiències a peu, en bicicleta, ioga, gastronomia local...

#FestPaisatgesBCN
<https://blog.barcelonaesmoltmes.cat/>

SAGALÉS

PATRIMONI I CAPITAL NATURAL (XII): MOLÍ DE LLOBATERES

SEBASTIÀ RENOM

A dalt, el conjunt principal en l'actualitat. A baix a l'esquerra, una foto antiga del mateix espai i, a la dreta, la porta d'entrada a la torre i a la bomba hidràulica que abasteix Sant Feliu

Els tres molins de Sant Quirze

Llobateres disposa d'una figura de protecció arquitectònica, però es troba en molt mal estat

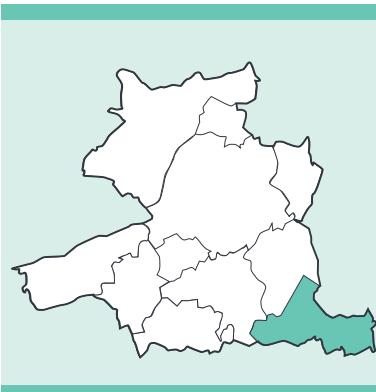
Sant Quirze Safaja

Queralt Campàs

El Molí de Llobateres, situat en terme municipal de Sant Quirze Safaja –tot i ser propietat de l'Ajuntament de Sant Feliu de Codines, que avui en dia encara s'abasteix de l'aigua dels molins–, és un conjunt arquitectònic amb diferents elements a destacar.

Antigament, era anomenat molí de Centelles, molí de Font Tubau o molí de la Torre. Antoni Pladevall explica al llibre *Sant Quirze Safaja, un poble de frontera*, que “la documentació trobada situa el seu origen l'any 1328, però per l'antiguitat de la torre es devia construir al segle XII”. És un edifici catalogat com a Bé Cultural d'Interès Nacional des del 1949.

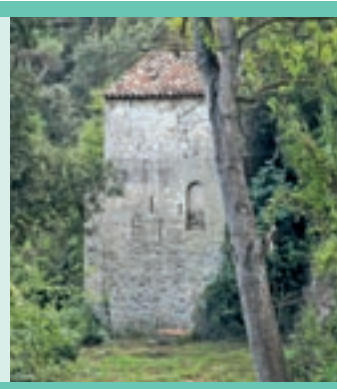
Una de les particularitats més rellevants és que el

Molí de Llobateres

SITUACIÓ
Sant Quirze Safaja

QUÈ S'HI FA?
Està declarat BCIN, però a hores d'ara no restaurat. S'hi accedeix amb dificultat a peu o amb tot terreny.

conjunt principal compta amb una torre de defensa de planta quadrada i deu metres d'alçada, amb diversos merlets al capdamunt. Adossada a la torre hi ha una bassa que antigament bevia del cabal de la Font Tubau. Més tard, es va abastir d'un rec de la riera propera i del riu Tenes (aquestes tres surgents eren les que feien moure el molí). Històricament, i justament pel subministrament del

torrent, hi havia hagut litigis amb la família Torras, que vivia a prop d'allà.

Més avall d'aquest molí, n'hi ha dos més dels quals només se'n conserva algun arc estructural. Els activava l'aigua del molí principal en discórrer a través d'un rec fins a una segona bassa.

Inicialment, els molins eren fariners o per a moldre gra, però “més tard, creiem que a partir del segle XVI,

quan l'ofici de la paraire i dels teixits va créixer a Centelles i altres poblacions un xic importants, es va construir un molí draper al costat del molí fariner”, apunta Pladevall al llibre.

El molí principal va passar per diverses mans. D'entrada, era propietat del comtat de Centelles. Després d'un temps en desús, el 1515 va passar a ser dels Llobateres, els quals el van vendre als

Bernils a finals del segle XIX. A mitjan segle XX en va adquirir la propietat la família Soler. Aquesta dècada es correspon amb el moment fins al qual el molí va estar habitat i en funcionament.

Els penúltims habitants que va tenir el conjunt van ser els Soler Coll, propietaris, i els Soler Capdevila, que eren els moliners. Aquestes dues famílies van ser les constructors, de fet, de la casa situada a darrere el molí. En aquest edifici hi van viure els Soler Capdevila fins al 1925, quan van ser substituïts pel darrer moliner, Fidel Prims. Finalment, el 1965 els germans Soler Coll van prendre la decisió de traspasar la propietat a Sant Feliu de Codines. Tot i gaudir de la qualificació de BCIN, avui en dia el molí es troba en estat d'abandonament total.

Tres generacions de forners: d'esquerra a dreta, Xavier Crivillés Melero, Francesc Crivillés Comerma i Xavier Crivillés Gassó davant de Cal Bou

OPINIÓ

El Pollo de Moià

Joan Capdevila

En Joan Pedrals, home conegut per a tothom de Moià, fou qui va encarnar durant una pila d'anys el Pollo de Moià. En Joan va néixer a la Baixada del Mestre, però es va criar i es va fer gran a la Mànega, un barri avui conegut com Sant Pere on també hi havia l'Arrabal de Dalt i el de Baix. La Mànega per a ell fou com un altre món, acostumats els infants a jugar al carrer perquè amb prou feines hi havia camions i cotxes. Hi havia la dona que feia mitja, la que explicava històries, la que esgrunava els pèsols, la que triava les mongetes o els cigrons i els infants jugant a rotllanes, patinets, a bales, a baldufes o amb les bicicletes. Els patinets se'ls feien els nanos amb fustes i uns coixinets que anaven a pidolar a ferrers o mecànics.

Quan ja fou gran i tornant de la *mili*, amb en Romeu d'alcalde, va prendre el càrrec de fer de *pollo*. Va plegar quan ja tenia entre 50 i 60 anys. El Pollo va presidir i presidir les festes i festetes de Moià: Sant Sebastià, Sant Antoni, la Festa Major, la festa de l'Arbre Fruiter –instituída per Francesc Viñas– o la Festa de la Velleja. Disposava de dos vestits especials per al Pollo, i segons la festivitat, se'n posava l'un o l'altre. A les úniques funcions que no anava eren les de Setmana Santa. El Pollo portava una pell de conill seguint un procés determinat per curar-la i higienitzar-la. De primer es feia servir palla per farcir-la i més endavant encenalls de fusteria. Amb aquest conill s'acostava a la canalla i els espantava; la canalla pretenia prendre-li el conill, i ell ja feia per manera que no l'hi prenguessin. Fer de Pollo durant tants anys el va fer popular, la prova és que encara avui hi ha qui el recorda sobretot si tenen una certa edat. En Joan ha estat un vilatà que sempre ha considerat aquest costum com a diferent del tot de les altres tradicionals de la Vila. Els col·lectius sempre demanaven la seva participació i aquest afer que ell va heretar del Canadell diu que "foren uns anys sense les males coses que hi ha ara".

Fent pa des de fa un segle i mig

El forn Cal Bou, de Moià, es remunta a l'any 1885, quan el va obrir Valentí Bou

Moià

Josep Villarroya

"Ens hem mantingut fidels a la manera de fer perquè tenim coses que ens diferencien i que la gent valora." Ho diu Xavier Crivillés Melero, cinquena generació del forn Cal Bou, de Moià, un establiment els orígens del qual es remunten a l'any 1885, quan el va obrir Valentí Bou a l'edifici que encara ocupa al carrer Sant Antoni. El negoci el va continuar la seva filla, Elvira Bou, i després van venir les següents generacions: Ramon Crivillés Bou, Francesc Crivillés Comerma, Xavier Crivillés Melero i Xavier Crivillés Gassó, que ja s'ha incorporat a la direcció.

Mantenir una clientela fidel i haver aconseguit que el negoci passi de pares a fills són dues de les claus que expliquen que Cal Bou s'hagi mantingut durant prop d'un segle i mig. Això i conservar una forma d'elaborar els productes. "Tenim clients de diverses generacions familiars. Els avis ja venien i ara venen els nets. Valoren els nostres productes. El pa, la pastisseria, la brioixeria, els torrons, els panallets, les coques de revetlla, els tortells... La manera de treballar no ha canviat gaire. El que sí que va representar un canvi va ser la refrigeració, especialment en la pastisseria, però els processos d'elaboració del pa no han canviat tant en

Una imatge del forn Cal Bou de l'any 1951 durant l'època de Nadal, amb Ramon Crivillés Comerma davant la porta

els darrers cinquanta anys. Almenys a casa nostra." Els nous hàbits de consum han fet augmentar el consum de pa congelat. Xavier Crivillés Melero diu que la competència, ara, és la gran distribució, els petits supermercats i les mateixes empreses que es dediquen a fer pa per vendre a l'hostaleria. La clientela tradicional és la prioritat, però Cal Bou també es planteja "vendre algun producte a fora, amb canals a través d'internet".

La casa on hi ha el forn té parts de diferents èpoques, des del segle XV fins al XX. Una part es va haver de

reconstruir després de patir un incendi durant la Guerra del Francès. La darrera reforma es va fer fa uns cinquanta anys i ara la família preveu fer-ne una de nova. "Ho aprofitarem per posar-ho al dia, però respectant l'essència del forn." I un dels canvis més visibles és que, a través d'una porta amb vidre, els vianants podran veure, des de fora, com es treballa a l'obrador.

ESGRAFIATS DEL XVIII

Però l'element més visible del forn Cal Bou són els esgrafiats de la façana, que daten d'entre finals del segle

XVIII i principis del XIX, quan habitava la casa Joan Serrarica, un dels notaris de la vila que va donar nom a l'edifici. "És un dels vuit o deu millors esgrafiats de tot Catalunya dels que estan fets en cases particulars", diu amb orgull Xavier Crivillés Melero.

Representen al·legories de l'agricultura, la música, la cultura o l'elaboració del pa, i fins i tot es pot veure la figura d'un mico que es relaciona amb el debat que es va obrir durant l'època en què Charles Darwin va publicar la seva teoria de l'origen de les espècies.

AGENDA

Divendres 23 de setembre

Collsuspina. Tastet de prova d'aeris (trapezi i cèrcol), impartida per la professora Nora i organitzada per GiraCirc. A partir del 8 d'octubre, classes d'aeris cada 15 dies. Local social Ramon Cabanas. 17.00-19.00.

Dissabte 24 de setembre

Castellterçol. Teatre: *Els ocells*, a càrrec de la cia. La Calòrica. Espai escènic El Centru. 21.00.

Moià. Temporada de concerts de les Joventuts Musicals. Actuació de la pianista Esther Lecha, amb obres de Chopin, Beethoven, Schumann i Liszt. Auditori Sant Josep. 18.00.

Diumenge 25 de setembre

Moià. XXIX Festa Bastonera, organitzada pels Bastoners de Moià.

Dilluns 26 de setembre

Moià. Tertúlia literària sobre

la novel·la *Entre l'infern i la glòria* amb el seu autor, Àlvar Valls. Biblioteca. 19.30.

Divendres 30 de setembre

Moià. Xerrada-concert: "El naixement de la música al cinema: Bernard Herrmann-Elmer Bernstein-John Williams". Concert comentat amb música de piano en directe. Biblioteca. 19.30.

Santa Maria d'Oló. Oló de lletres, festival de literatura i música. Inauguració a càrrec d'Empar Moliner, que presentarà la seva novel·la *Benvolguda*, i tast de vins i altres productes locals. Espai Hemalosa. 20.00.

Dissabte 1 d'octubre

Santa Maria d'Oló. Oló de lletres, festival de literatura i música. Primera passejada literària: "Els entorns del poble", caminada i taller de literatura, 9.00. A l'Espai Hemalosa, laboratori de lectures: contes per a nens i joves amb Anna Carrera i Amanda Flamerich. Petits (3

CASTELLTERÇOL
TEATRE 'ELS OCELLS', DE LA CALÒRICA
Espai Escènic El Centru.
Dissabte 24, 21.00

a 8 anys), de 16.00 a 17.00. Grans (9 a 14 anys), de 17.00 a 18.00. Taller de lectura en veu alta a càrrec del Grup Escènic d'Oló i Ràdio O10, 16.00. Recital poètic: lectura en veu alta, de 19.00 a 20.00; i poesia amb Enric Casasses, Premi d'Honor de les Lletres Catalanes, de 20.00 a 21.00. A continuació, actuació musical de Cesk Freixas i Roc Casagran, 22.00.

Dimarts 4 d'octubre

Collsuspina. Projectió a pantalla gran del partit entre l'Inter de Milà i el FC Barcelona. Casal de la Gent Gran. 21.00.

Diumenge 2 d'octubre

Santa Maria d'Oló. Oló de lletres, festival de literatura i música. Segona

passejada literària: "El poble", caminada i taller de literatura, 9.00. A l'Espai Hemalosa, tertúlia literària amb autors locals amb la participació de Laia Güell, Marta Julià, Daniel Palomeras i Miracle Sala, sota la conducció de Montse Corrius i Coll, 12.00. Homenatge a Jaume Fustes i Correllengua, lectura del manifest, recital poètic i música amb el grup Diodè, 17.00

Dijous 6 d'octubre

Castellterçol. Espectacle: "D'aquells boleros, aquests contes", a càrrec de Mònica Torra. Barreja de cançons i narracions per a públic adult. Espai de Lectura. 18.30.

Diumenge 9 d'octubre

Collsuspina. Taller de teatre a càrrec de Xavier Vinuesa i organitzat per Desperta Espurnes. Local social Ramon Cabanas. 17.30-19.30.

Dissabte 15 d'octubre

Castellterçol. Rutes pas a pas: "Història, memòria i tradició de tot un poble". Punt de trobada, a la plaça Vella, davant de l'ajuntament. 17.00-19.00.

MUSEUS I EXPOSICIONS

Calders

CACIS - El Forn de la Calç. "Niu", de Javier Rubinstein. Fins al 26 de setembre.

Castellcir

Ecomuseu del Moianès. Visites a Esplugues (Castellcir), les pous de la Ginebreda i el rentador de la llana de Castellterçol. Cal reservar al correu <ecomuseu@consorci-delmoianes.cat>.

Castellterçol

Casa Museu Prat de la Riba. Espais familiars i de treball del polític Prat de la Riba. De dijous a dissabte de 10.00 a 13.30 i de 15.00 a 17.30. Diumenges i festius de 10.00 a 15.00.

L'Estany

Monestir de Santa Maria. Església, claustre, sobreclaustre i mostra d'objectes religiosos. De dimarts a dissabte i festius de 10.00 a 14.00.

Sala polivalent de la Casa de Cultura. "Ruralunya", fotografies de Jordi Foto. Fins a l'1 de novembre.

L'ESTANY
"RURALUNYA", DE JORDI FOTO
Casa de Cultura
Fins a l'1 de novembre

Moià

Casa Museu Rafael Casanova. Exposició sobre la Guerra de Successió. Dijous i divendres de 10.30 a 14.00. Dissabtes de 10.30 a 14.00 i de 15.30 a 18.00. Diumenges i festius de 10.30 a 15.30.

Museu de Moià - Coves del Toll. Exposició permanent de les col·leccions de paleontologia i arqueologia local.

"Museus i Liceu: una història compartida", projecte de la xarxa de museus catalana.

Fins al 30 de desembre.

"100 anys d'història del Club Esportiu Moià". Fins al 6 de gener.

Santa Maria d'Oló

Espai Hemalosa. "Caminant entre aiguamolls, valls i muntanyes", fotografies d'Àngel Solà i Coll. Diumenges de 17.00 a 19.00.

"Retrats d'escriptors", de Maria-Rosa Sala, inclòs al festival Oló de lletres. Del 30 de setembre al 2 d'octubre.

més info: www.olo.cat

Diputació
Barcelona

“El museu de Moià i les Coves del Toll són com el meu segon fill”

Diu que per vostè les Coves del Toll són com un segon fill. Per què?

El 2024 farà 30 anys que estic vinculada al museu. Al principi érem tot voluntaris. Jo vaig ser la primera a professionalitzar-me. Hi vaig començar per amor a l'art, engegant les activitats didàctiques de les Coves del Toll. I, de fet, el 2003, quan vaig entrar de directora, el primer que vaig haver de fer va ser comprar la taula, la cadira i l'ordinador.

En aquell moment, el 1994, ja era Museu?

Sí. Es va engagar el 1936. L'Ajuntament va llogar la casa a la família Casanova i tot va tirar endavant gràcies a en Joan Estebanell, que feia les funcions de conservador, vivia al museu i va treballar molt per salvar les obres de la guerra. Actualment, el museu integra la part etnogràfica, que sempre hi ha sigut, i l'arqueològica, que fins al 1998 era a la Biblioteca.

Amb quins estudis compta?

L'any 1995 vaig acabar la carrera de Geologia a la Universitat Autònoma. Després vaig començar el doctorat en Sedimentologia i Estratografia i gràcies a això vaig estar un temps vivint a Parma (Itàlia) i treballant en dues universitats d'allà. Dues dècades més tard encara en conservo una bona colla d'amics! Posteriorment em vaig treure el CAP i vaig fer Geografia i Història a distància amb la UNED, on després també vaig impartir algunes classes. En acabat vaig fer la carrera de Ciències Ambientals, que la tinc des del febrer del 2013.

Li agrada estudiar, pel que sembla...

[Riu] Sí! En paral·lel amb Ciències Ambientals vaig tirar endavant el màster de Gestió de Patrimoni Cultural. Després volia matricular-me a un postgrau en arxivística, però de moment m'he quedat amb això!

I com es va vincular al museu?

El 1994 estava fent l'últim any de carrera i la Teresa Terricabras, regidora en aquell moment, em va pro-

SEBASTIÀ RENOM

MARTA FÀBREGA GALLAGUET, geòloga i directora gerent del Museu de Moià

Fàbrega, de 50 anys, és de Moià de tota la vida. Assegura que les Coves del Toll i el Museu de Moià són el seu segon fill per les “hores, la passió i la voluntat” que hi ha dedicat.

posar tirar endavant les activitats del museu.

Per amor a l'art, oi?

Sí, érem un grup! Del 1994 al 2003 portava a terme tota la coordinació i les gestions del museu de forma voluntària, combinant-ho amb altres feines.

De què ha treballat?

Amb 12 anys ja treballava fent classes a nens més petits i amb 14, de cambrera a l'Urbisol amb en Nando Jubany. Hi vaig estar vuit anys. Allà vaig viure una de les coses que s'ha repetit al llarg de la meua vida: el masclisme. M'explico. Al principi cobrava la meitat que un home, però vaig ser la primera cambrera a aconseguir el mateix sou, i la primera que va servir taules presidencials en casaments. A 18 anys vaig trobar la millor feina de la meua vida: guaita forestal al Puig Caritat, a l'Estany. Els estius, durant 10 anys, vigilava possibles incendis des d'allà. Dec ser de les últimes que ha fet aquest ofici, perquè ara hi ha els mòbils. Això ho vaig compaginar amb la carrera de Geologia i en aquell moment també treballava a la casa de colònies Mas Saiol, al Regió 7 i els caps de setmana, al restaurant. Poc després d'acabar la carrera vaig començar a l'empresa Rea Geoserveis. Aquí també vaig ser pionera, perquè en tot Catalunya només érem cinc noies que ens dedicàvem a aquest món. Posteriorment vaig estar a l'empresa Aplus liderant obres de gran envergadura, com l'AVE d'entrada a Barcelona. Així mateix, vaig tenir una empresa de geotècnia, Artec, activa fins al 2013.

Diu que el masclisme ha sigut una constant al llarg de la seva vida. Fins a quin punt?

Sí. Amb els companys de feina sempre m'hi he sentit bé, respectada, però amb superiors m'ha passat. M'he hagut de reafirmar.

Queralt Campàs

TEMPS ERA TEMPS

Castellterçol

La Dansa de Castellterçol està catalogada com una de les peces cerimonials més importants del folklore català. Tant per la bellesa i originalitat de la seva música, com per la seva coreografia solemne i senyorial, aquesta dansa que es balla a la festa major, el quart cap de setmana de l'agost, va ser declarada d'Interès Nacional el 1985 per la Generalitat. Aquesta imatge correspon al 1957 i va ser disparada per Enric Cuyàs i Prat (1910-1989).

FAMÍLIA CUYÀS / INSTITUT CARTOGRAFIC GEOLOGIC DE CATALUNYA